

Теорія та історія державного управління

УДК 351.9:327-341.9

Бондаренко Олександр Геннадійович

*доктор наук з державного управління, доцент,
професор кафедри бойового та логістичного забезпечення
оперативно-тактичного факультету
Національна академія Національної гвардії України*

Бондаренко Александр Геннадиевич

*доктор наук по государственному управлению, доцент,
профессор кафедры боевого и логистического обеспечения
оперативно-тактического факультета
Национальная академия национальной гвардии Украины*

Bondarenko Oleksandr

*Dr, Associate Professor, Professor of Combat and
Logistic Support Department, Operational and Tactical Faculty, National
Academy of the National Guard of Ukraine
ORCID: 0000-0003-1755-3333*

Бондаренко Яна Олександрівна

*студентка факультету консалтингу та міжнародного бізнесу
Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця*

Бондаренко Яна Александровна

*студентка факультета консалтинга и международного бизнеса
Харьковского национального экономического
университета имени Семени Кузнеця*

Bondarenko Yana

*Student of the Faculty of Consulting and International Business
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics
ORCID: 0000-0002-1312-7305*

**РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО ЛОБІЗМУ У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМ
ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ
РОЛЬ МЕЖДУНАРОДНОГО ЛОББИЗМА В РЕШЕНИИ ПРОБЛЕМ
УРЕГУЛИРОВАНИЯ КОНФЛИКТОВ
THE ROLE OF INTERNATIONAL LOBBING IN SOLVING PROBLEMS
OF CONFLICT RESOLUTION**

Анотація. Сучасний етап міжнародних відносин епохи постмодерну характеризується процесами глобалізації, в яких одну із ключових ролей відіграють процеси міжнародного лобізму. Функціонування сучасного міжнародного товариства вбачається неможливим без лобіювання суб'єктами міжнародних відносин власних інтересів, зокрема протиставлення позицій і поглядів у сфері забезпечення національної безпеки, притаманних різним суб'єктам міжнародних відносин. Практикою міжнародних відносин доведено, що в основі міжнародних суперечностей зрідка лежить лише один чинник. Так, джерелом суперечностей з одної сторони зазвичай є лобіювання інтересів окремих держав або політико-економічних союзів, а також військово-політичних блоків. З іншої сторони таке лобіювання може стати підґрунтям вирішення таких суперечностей та врегулювання конфліктів заради забезпечення міжнародної безпеки. Превентивна дипломатія є здійсненою лише за наявності таких сторін, які хочуть і можуть надати допомогу та гарантії. Так, сторони конфлікту майже завжди потребують зовнішньої підтримки, щоб гарантувати виконання угод. Державами, що готові взяти на себе такі зобов'язання, у першу чергу є такі, що лобіюють власні інтереси в гарячих точках. Такі інтереси можуть бути або геополітичними, або ґрунтуватися на тому факті, що наслідки насильства в цій точці мають, з політичної точки зору, занадто високу ціну, як, наприклад, поява потоків біженців чи регіональна дестабілізація, а також тиск з боку груп вигнанців. Як політичний, так і фінансовий фактори змушують зазначені

держави взяти на себе відповідні гарантуючі зобов'язання. Більшість сучасних миротворчих операцій – це, перш за все, реакція на внутрішні, а не міжнародні конфлікти, де процес миротворчості розглядається як операція з примусу до миру. Так, США під егідою НАТО активно використовуючи процеси міжнародного лобізму змогли суттєво розширити свій безпековий простір, в той час як НАТО претендує на звання головних міжнародних миротворчих сил.

Ключові слова: міжнародний лобізм, міжнародні відносини, міжнародна безпека, міжнародні конфлікти.

Аннотація. Современный этап международных отношений эпохи постмодерна характеризуется процессами глобализации, в которых одну из ключевых ролей играют процессы международного лоббизма. Функционирование современного международного общества усматривается невозможным без лоббирования субъектами международных отношений собственных интересов, в частности противопоставления позиций и взглядов в сфере обеспечения национальной безопасности, присущих различным субъектам международных отношений. Практикой международных отношений доказано, что в основе международных противоречий изредка лежит только один фактор. Так, источником противоречий с одной стороны обычно является лоббирование интересов отдельных государств или политико-экономических союзов, а также военно-политических блоков. С другой стороны такое лоббирование может стать основой решения таких противоречий и урегулирования конфликтов для обеспечения международной безопасности. Превентивная дипломатия является осуществимой лишь при наличии таких сторон, которые хотят и могут оказать помощь и гарантии. Так, стороны конфликта почти всегда нуждаются во внешней поддержке, чтобы гарантировать выполнение соглашений. Государствами, готовыми взять

на себя такие обязательства, в первую очередь являются такие, которые лоббируют свои интересы в горячих точках. Такие интересы могут быть либо геополитическими либо основываться на том факте, что последствия насилия в этой точке имеют, с политической точки зрения, слишком высокую цену, как, например, появление потоков беженцев или региональная дестабилизация, а также давление со стороны групп изгнанников. Как политический, так и финансовый факторы заставляют указанные государства взять на себя соответствующие гарантирующие обязательства. Большинство современных миротворческих операций - это, прежде всего, реакция на внутренние, а не международные конфликты, где процесс миротворчества рассматривается как операция по принуждению к миру. Так, США под эгидой НАТО активно используя процессы международного лоббизма смогли существенно расширить свое пространство безопасности, в то время как НАТО претендует на звание главных международных миротворческих сил.

Ключевые слова: международный лоббизм, международные отношения, международная безопасность, международные конфликты.

Summary. The modern stage of international relations in the postmodern era is characterized by the processes of globalization, in which one of the key roles is the processes of international lobbying. The functioning of modern international society is seen as impossible without lobbying by the subjects of international relations of their own interests, in particular, the opposition of positions and views in the field of ensuring national security inherent in various subjects of international relations. The practice of international relations has proved that rarely there is only one factor in the basis of international contradictions. So, on the one hand, the source of contradictions is usually lobbying the interests of individual states or political and economic unions, as well as military-political blocs. On the other hand, such lobbying can become the

basis for resolving such contradictions and resolving conflicts to ensure international security. Preventive diplomacy is feasible only if there are parties willing and able to provide assistance and guarantees. Thus, the parties to the conflict almost always need external support to guarantee the implementation of agreements. States that are ready to take on such obligations are, first of all, those that lobby their interests in hot spots. Such interests can be either geopolitical or based on the fact that the consequences of violence at this point are politically too high a cost, such as the emergence of refugee flows or regional destabilization, as well as pressure from exiled groups. Both political and financial factors force these states to take on the corresponding guaranteeing obligations. Most modern peacekeeping operations are primarily a reaction to internal rather than international conflicts, where the peacekeeping process is viewed as an operation to enforce peace. Thus, the United States, under the auspices of NATO, actively using the processes of international lobbying, were able to significantly expand its security space, while NATO claims to be the main international peacekeeping force.

Key words: *international lobbying, international relations, international security, international conflicts.*

Постановка проблеми. Сучасний етап міжнародних відносин епохи постмодерну характеризується процесами глобалізації, в яких одну із ключових ролей відіграють процеси міжнародного лобізму. Функціонування сучасного міжнародного товариства вбачається неможливим без лобіювання суб'єктами міжнародних відносин власних інтересів, зокрема протиставлення позицій і поглядів у сфері забезпечення національної безпеки, притаманних різним суб'єктам міжнародних відносин. Формування нової системи міжнародних відносин в умовах глобалізації характерне тим, що поглиблює старі і створює нові проблеми та загрози у сфері міжнародної безпеки. І, якщо в минулому у міждержавних

конфліктах головну роль відігравала воєнна складова держав, то в умовах глобалізації відбувається тенденція до розширення сфер впливу вже невоєнними засобами. В той же час в експертному середовищі спостерігається відсутність єдності у розумінні особливостей і складових міжнародного лобізму, а також його ролі у врегулюванні міжнародних конфліктів сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем міжнародних конфліктів та їх врегулювання присвячено чимало наукових праць вітчизняних і зарубіжних авторів. К. Боулдінг досліджував співвідношення понять «конфлікт» та «оборона» [1]. А.К. Райт вважає, що конфлікт саме у міжнародних відносинах вбачається проявом раніше прихованої ворожості сторін, а також розрізняє ситуації конфлікту і конкуренції (суперництва) [2]. Л. Герасін у своїй статті визначив два, на його думку, найважливіші розуміння конфлікту: «...зіткнення протилежних чи несумісних інтересів, дій, поглядів і цілей окремих осіб, соціальних груп або спільнот, політичних партій чи організацій, держав або їх спілок, різних соціальних (політичних чи економічних) систем (соціально-політична інтерпретація)»; «...найбільш гострий спосіб розв'язання значних суперечностей, що виникають у процесі взаємодії, який полягає у протидії між суб'єктами конфлікту...» [3]. Д. Шеренговський визначає міжнародний конфлікт як тривалий стан активної чи пасивної боротьби двох чи декількох учасників міжнародних відносин стосовно реалізації своїх інтересів, які є несумісними з інтересами протилежної сторони [4; с. 102]. Крім того він такі основні риси міжнародного конфлікту: по-перше, відбувається за участі суб'єктів міжнародних відносин, а по-друге – має наслідки для існуючого стану міжнародних відносин [4; с. 101]. Більш повну характеристику специфіки міжнародних конфліктів надає М. Черкес, який вділив основні важливі ознаки даного поняття [5; с. 330]. Й. Гальтунг пропонує свою типологізацію міжнародних конфліктів, де виділяє конфліктні відносини

між рівнозначними елементами автономних систем (симетричні – горизонтальні) та відносини між нерівнозначними елементами міжнародних систем (відносини асиметричності – вертикальні) [6]. Власне класифікацію міжнародних конфліктів та шляхи їх врегулювання у своїх наукових працях досліджували А. Рапопорт [7], Б. В. Бернадський [8], Є. Л. Стрельцов [9], С. Я. Бескоровайний [10], Г. Ф. Костенко [11], Т. Кальченко [12] та інші. Теоретичні основи державного управління у сфері міжнародних відносин щодо врегулювання конфліктів досліджувались нами у [13].

Незважаючи на глибину та ретельність вказаних досліджень, на нашу думку, роль міжнародного лобізму у вирішенні проблем врегулювання конфліктів потребує окремого розгляду.

Мета статті полягає у дослідженні ролі міжнародного лобізму у вирішенні питань врегулювання конфліктів.

Виклад основного матеріалу. У розгляді будь-якої проблеми, що стосується міжнародної безпеки важливим є безперервний аналіз світових тенденції і динаміки її забезпечення. Практикою міжнародних відносин доведено, що в основі міжнародних суперечностей зрідка лежить лише один чинник. Так, джерелом суперечностей з одної сторони зазвичай є лобіювання інтересів окремих держав або політико-економічних союзів, а також військово-політичних блоків. З іншої сторони таке лобіювання може стати підґрунтям вирішення таких суперечностей та врегулювання конфліктів заради забезпечення міжнародної безпеки.

Часто предметом суперечностей є або території та кордони, або прагнення посісти домінуючого положення в регіоні, або протистояння економічних чи політичних інтересів держав, що розвиваються; або негативні етнічні чи релігійні протиріччя. Разом з цим збройні конфлікти коштують людству вкрай дорого як у людському, так і в матеріальному вимірах, тому потреба знайти способи уникнення збройного розв'язання суперечностей є вкрай необхідною. Очевидним для успішного подолання конфліктів є необхідними, перш за все, взаєморозуміння конфлікуючих сторін та готовність до компромісів. Ефективне вирішення конфлікту є зумовленим наявністю таких позицій в кожній зі сторін, які визнають і

необхідність компромісів, і межі поступок, і їхній характер, і обсяг можливих компенсацій з обох сторін за ці поступки. Так, конфлікт не може бути вирішеним за тієї умови, що одна або дві сторони не будуть уважними до пропозицій свого партнера на переговорах.

Вирішенню цього завдання сприяли різноманітні багатосторонні зустрічі, а також двосторонні контакти між державами Європи. Органами, які покликані займатися питаннями забезпечення основних прав і свобод людей є ОБСЄ і Рада Європи. Так, важливим кроком до встановлення нової системи безпеки в Європі стало підписання «Пакту стабільності в Європі». Країни, які підписали пакт, взяли на себе зобов'язання розвивати мирні добросусідські відносини на основі документів ООН, ОБСЄ і Ради Європи, відповідно до принципів суверенної рівності держав, поваги та дотримання прав людини, непорушності кордонів та територіальної цілісності держав, невтручання у їхні внутрішні справи тощо.

Крім того, досвід Організації Об'єднаних націй наголошує на важливості використання такого чинника як превентивна дипломатія, що використовує різноманітні інструменти попередження переростання конфлікту в гарячу фазу: дипломатичні, політичні, правові, військові, економічні, фінансові та ін. Так, Статтею 33 Статуту ООН визначено основні шляхи регулювання міжнародних суперечностей і конфліктів, які можуть призвести до порушення миру і спокою між народами. За цим документом, «сторони, що беруть участь у будь-якому конфлікті, продовження якого могло б загрожувати підтримці міжнародного миру й безпеки, повинні насамперед намагатися вирішити конфлікт шляхом переговорів, обстеження, посередництва, примирення, арбітражу, судового розгляду, звертання до регіональних органів або угод чи інших мирних засобів на власний вибір» [14].

У НАТО було впроваджено концепцію «нестабільної держави», що стала невід'ємною складовою сучасної теорії міжнародних відносин, поставивши перед міжнародною спільнотою важливе запитання: чи можливо щось зробити для припинення міжнародних конфліктів і для відновлення стабільності в нестабільних країнах і, якщо це можливо, що саме необхідно зробити для досягнення цієї мети? Це питання

безпосередньо пов'язане також з двома аспектами міжнародної системи, які виникли після закінчення холодної війни.

Так, визнання першості США у військовій галузі спричинило дедалі більше занепокоєння щодо їхньої готовності застосувати свої сили та лобіювати на міжнародній арені власні інтереси як економічні так і інтереси національної безпеки США. У контексті концепції «нестабільних держав» всі надії на вирішення цієї проблеми покладалися саме на США, адже будь-які альтернативні рішення виявлялися неефективними. Організація Об'єднаних націй, Європейські організації та найбільші держави Європи виявились неспроможними вирішити проблемні питання, які виникли після розпаду Югославії. Сприйняття США як «незамінної сили» виникло через те, що саме ця держава виконувала головну роль в миротворчих операціях на території колишньої Югославії і на Гаїті.

Проте, якщо розглядати весь період конфліктів 1990-х рр, стане очевидним, що дії США, спрямовані на подолання жакликих наслідків розвалу держав, не завжди були успішними (прикладом може стати виведення військ із Сомалі). І, все ж таки, 90-ті роки минулого сторіччя можна вважати періодом інтенсивного набуття досвіду для НАТО, адже члени Альянсу змогли досягти консенсусу щодо можливості (або необхідності) втручань в кризові ситуації з міркуваннями безпеки і стабільності для всієї Європи. Відтак, європейські країни-члени НАТО з більшою готовністю визнавали і необхідність застосування сили, і можливість підтримки однієї зі сторін конфлікту у випадках, коли до цього спонукали моральні міркування. Якщо розглядати США, то в державі було сформовано більш впевнену політику щодо підкріплення моралізаторської риторики та лобіювання власних інтересів практичною участю у військових операціях [15; с. 2-3].

Міжнародні відносини і міжнародні конфлікти ХХІ ст. – це окрема глава історії людства, адже глобалізаційні процеси активно впливають і на цю сферу людських відносин. Хоч і нині, як і раніше, міжнародні відносини залишаються сферою розбіжностей інтересів, непередбачуваних дій, суперництва, конфліктів і насильства, деякі аспекти все ж таки чітко вказують на той факт, що наразі розгортається нова історія міжнародних відносин (рис. 1.) [16]. Розпад двополярної системи світу став причиною до

появи нового етапу міжнародних відносин і краху розробленої відповідно до неї стратегії міжнародної системи безпеки. Вже з кінця 90-х років минулого століття світова спільнота зробила висновки щодо необхідності розробки абсолютно нової, адаптованої до цих сучасних міжнародних відносин системи міжнародної безпеки.

Завдяки об'єктивним тенденціям світового розвитку виникає розуміння не просто беззмістовності, а й небезпечності військових способів вирішення суперечок. Тому сьогодні конфліктуючі сторони зазвичай переходять до переговорів (або політичного діалогу), при цьому напруженість у стосунках ворогуючих сторін може у випадках, коли діяльність дипломатичних працівників не завершується успіхом загрожувати чи загрожувати безпеці у світі, або за умови, що сторони не підтримують дипломатичних відносин, можливим є такий варіант розвитку подій, коли до процесу вирішення спірного питання може долучитися третя сторона (або посередник). Сторона-посередник може вступити у суперечку в якості арбітра як з власної ініціативи, так і на прохання зацікавлених сторін. Цією стороною можуть виступати і держави, і міжнародні організації, і так само окремі політичні діячі, що користуються авторитетом і довірою на міжнародній арені.

Іншим важливим аспектом у розвитку сучасних міжнародних відносин є посилення інтеграційних процесів, що несе за собою так звану «руйнацію» міждержавних та міжрегіональних бар'єрів. Цей факт дає знизити рівень конфронтації між акторами міжнародних відносин, а також створює умови для формування союзів (регіональних і міжнародних), асоціацій та об'єднань держав (наприклад, Європейська співдружність), за мету яких взято координацію дій учасників та об'єднання їхніх сил для забезпечення більш тісного співпрацювання, що, по суті, зменшує вірогідність конфліктних ситуацій.

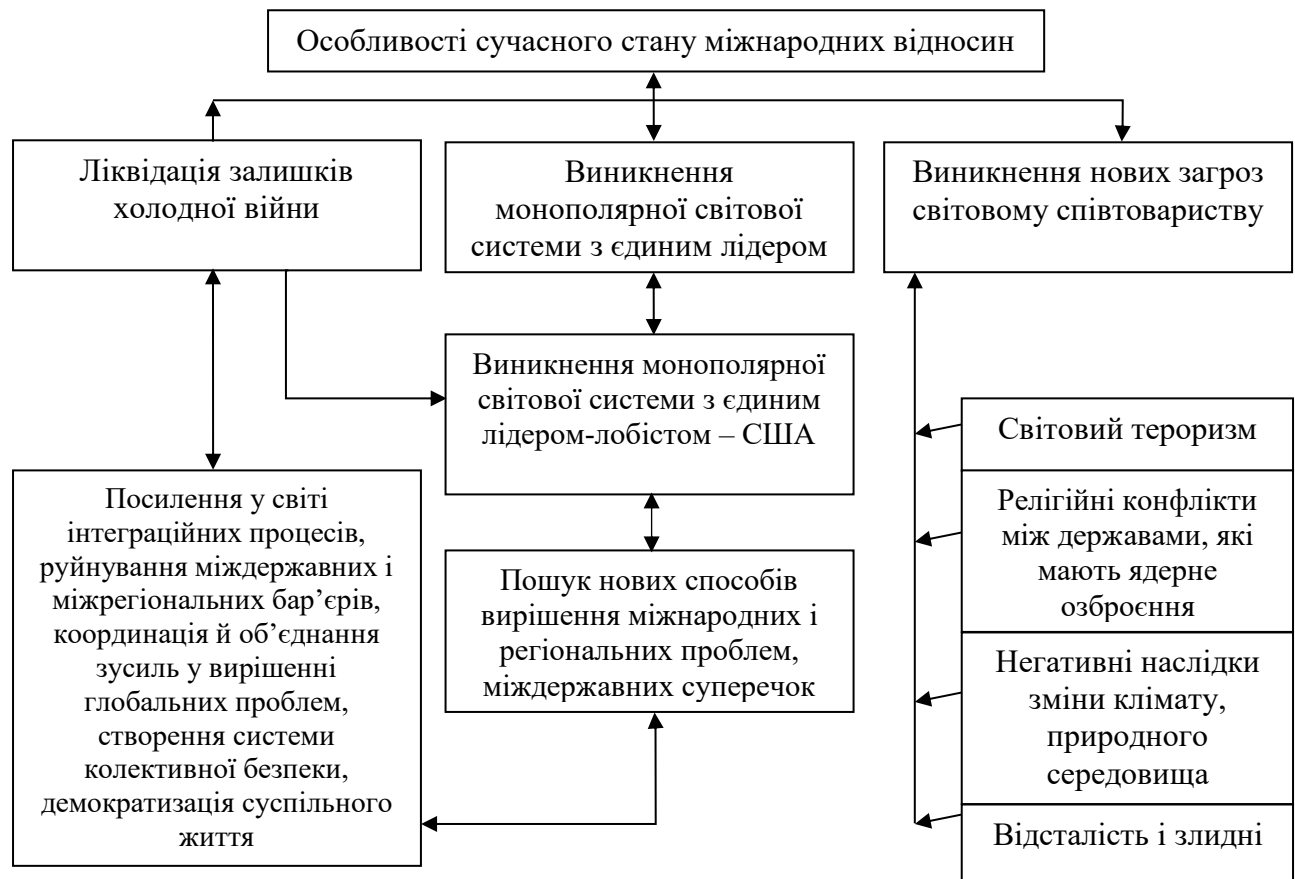

Рис. 1. Особливості міжнародних відносин у XXI столітті

На думку І. Швед, подолання міжнародних конфліктів взагалі можливе лише у разі інтеграції міжнародної спільноти. За її словами, загроза вирішення суперечностей насильницькими способами зменшується при створенні зони загальних чи збіжних інтересів держав-учасниць у процесі інтеграції. Розвиток співробітництва, а також прагнення досягнення взаємної економічної користі між державами розглядається як чинник миру, безпеки та стабільності в міжнародних відносинах. Теорія підкреслюється тим, що економічна інтеграція відбувається паралельно з військово-оборонною, адже для інтеграції важливою ознакою вважається наявність стійких взаємних очікувань між державами про те, що їхні можливі суперечності будуть вирішені мирно [17; с. 48-49].

На сьогодні реальність є такою, що запобігання конфліктам прямо пов'язане з такими аспектами як ризик і великі витрати. Превентивна дипломатія є здійсненою лише за наявності таких сторін, які хочуть і можуть надати допомогу та гарантії. Так, сторони конфлікту майже завжди

потребують зовнішньої підтримки, щоб гарантувати виконання угод. Державами, що готові взяти на себе такі зобов'язання, у першу чергу є такі, що лобіюють власні інтереси в гарячих точках. Такі інтереси можуть бути або геополітичними, або ґрунтуватися на тому факті, що наслідки насильства в цій точці мають, з політичної точки зору, занадто високу ціну, як, наприклад, поява потоків біженців чи регіональна дестабілізація, а також тиск з боку груп вигнанців. Як політичний, так і фінансовий фактори змушують зазначені держави взяти на себе відповідні гарантуючі зобов'язання.

Створення угруповань (або союзів держав), а також діяльність інших міжнародних акторів, залежить багато в чому від інтересів, що пов'язані з можливим конфліктом. Так, держави, як і раніше, вважають за потрібне або діяти в односторонньому порядку, або домовлятися з іншими державами, з метою збереження свободи дій і забезпечення їх ефективності. Це й призвело до появи відповідних контактних груп. Вибірчий (або односторонній) характер заходів таких контактних груп, особливо в тому випадку, коли вони є результатом лобіювання вузьких інтересів, може призвести до використання відповідних стратегій запобігання конфліктам, що виключають участь малих держав (або недержавних організацій).

Так, декілька міжнародних контактних груп виникли після розвалу Федеративної республіки Югославії. Ті держави, що лобіювали свої ключові інтереси в зазначеному регіоні (а саме: Франція, Німеччина, Російська Федерація і Сполучені Штати Америки), спробували керувати міжнародною кризою, виходячи з тієї ситуації, коли з'ясувався той факт, що сили Європейського союзу та ОБСЄ виявилися не здатними та не змогли забезпечити необхідних політичних рішень для відповідних проактивних дій в регіоні [18].

Висновки. Таким чином, нами було досліджено роль міжнародного лобізму у вирішенні проблем врегулювання конфліктів, важливим аспектом чого є процес трансформації миротворчості, оскільки за останні десятиліття способи її проведення постійно розширюються. Більшість сучасних миротворчих операцій – це, перш за все, реакція на внутрішні, а не міжнародні конфлікти, де процес миротворчості розглядається як операція з

примусу до миру. Так, США під егідою НАТО активно використовуючи процеси міжнародного лобізму змогли суттєво розширити свій безпековий простір, в той час як НАТО претендує на звання головних міжнародних миротворчих сил.

Література

1. Boulding K. Conflict and Defence. A General Theory. New York. 1962. С. 61. URL: <https://ru.citaty.net/avtory/kennet-boulding/>(дата звернення: 16.03.2020).
2. Wright Q. The Study of International Relations. New York. 1955. P. 251. URL: http://www.oss.net/dynamaster/file_archive/040320/0448488cd50f54e12e6306b9c44dbd83/OSS1996-02-31.pdf (дата звернення: 16.03.2020).
3. Герасін Л. М., Панов М. І. Конфліктологія. 2002. С. 11. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/1667/1/NMP_0092.pdf (дата звернення: 17.03.2020).
4. Шеренговський Д. В. Поняття та сутність міжнародного конфлікту в науці про міжнародні відносини // Актуальні проблеми політики: збірник наукових праць. Вип. 43. 2011. С. 98-108. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/1527/Sherengov.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 16.03.2020)
5. Черкес М. Е. Международное право: Учебное пособие. Одесса. 2006. 384 с.
6. Мальський М. З., Мацяк М. М. Типи міжнародних конфліктів // Теорія міжнародних відносин: підручник. 2007. URL: <https://textbooks.studio/mejdunarodnie-otnosheniya-uchebnik/teoriya-mijnarodnih-vidnosin.html> (дата звернення: 17.03.2020).
7. Rapoport A. Konflikt in der vom Menschen gemachten Umwelt. Darmstadt. 1974.

- URL:<https://books.google.com.ua/books?id=UMDEon8SutwC&pg=PA334&lpg=PA334&dq=Rapoport+A.+Konflikte+in+der+vom+Menschen+gemacht+Umwelt&source> (дата звернення: 18.03.2020).
8. Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти. Київ. 2012. URL: http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/mignar_konfl.pdf (дата звернення: 18.03.2020)
 9. Стрельцов Є. Л. До питання про сутність та види міжнародних конфліктів. 2014. URL: http://law.nau.edu.ua/images/Nauka/Naukovij_jurnal/2014/statji_n4-33_2014/28.PDF(дата звернення: 18.03.2020).
 10. Бескоровайний С. Я. Види збройних конфліктів та їх правове регулювання. 2014. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jnn_2014_3_14 (дата звернення: 18.03.2020).
 11. Костенко Г. Ф. Типи, види воєнних конфліктів та їх класифікація. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nvdau_1999_2_10.pdf (дата звернення: 18.03.2020).
 12. Кальченко Т. В. Глобальні проблеми розвитку // Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності. 2005. URL: <https://library.if.ua/book/121/8048.html> (дата звернення: 18.03.2020).
 13. Бондаренко О.Г., Бондаренко Я.О. Теоретичні основи державного управління у сфері міжнародних відносин щодо врегулювання конфліктів // *Електронне наукове видання "Публічне адміністрування та національна безпека"*. №6. 2020. URL: <https://doi.org/10.25313/2617-572X-2020-6> (дата звернення: 27.08.2020).
 14. Статут Організації Об'єднаних Націй. 1963. URL: http://www.un.org.ua/images/UN_Charter_Ukrainian.pdf (дата звернення: 19.03.2020).
 15. Аллін Д. Врегулювання кризових ситуацій. НАТО Ревю. Київ. 2002. URL: https://www.nato.int/docu/review/pdf/i4_uk_review.pdf (дата

- звернення: 19.03.2020).
16. Коппель О.А., Пархомчук О.С. Міжнародні системи // Світова політика. 2001. 224 с.
 17. Швед І. Світова інтеграція як умова вирішення глобальних проблем сучасності (у контексті російсько-українського конфлікту). URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/28229/1/012-047-052.pdf> (дата звернення: 01.05.2020).
 18. Таннер Ф. Предотвращение конфликтов и разрешение конфликтов: пределы многостороннего участия // Международный журнал Красного Креста. Вып. 839. 2000. URL: <https://www.icrc.org/ru/doc/resources/documents/misc/57jqc2.htm> (дата звернення: 05.05.2020).

References

1. Boulding, K. (1962), Conflict and Defence. A General Theory. New York. С. 61. URL: <https://ru.citaty.net/avtory/kennet-boulding/> (Accessed 16 March 2020).
2. Wright, Q. (1955), The Study of International Relations. New York. P. 251. URL: http://www.oss.net/dynamaster/file_archive/040320/0448488cd50f54e12e6306b9c44dbd83/OSS1996-02-31.pdf (Accessed 16 March 2020).
3. Gerasin, L.M. and Panov, M.I. (2002), Conflictology. P. 11. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/1667/1/NMP_0092.pdf (Accessed 17 March 2020).
4. Sherengovsky, D.V. (2011), The concept and essence of international conflict in the science of international relations // Aktual`ni` problemi poli`тики: zbi`rnik naukovikh prac`. Vol. 43. PP. 98-108. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/1527/Sherengov.pdf?Sequence=1&isAllowed=y> (Accessed 16 March 2020).
5. Cherkes, M.E. (2006), International law: a textbook. Odessa. 384 p.

6. Malsky, M.Z. and Matsyakh, M.M. (2007), Types of international conflicts // Teori`ya mi`zhnarodnikh vi`dnosin: a textbook. URL: <https://textbooks.studio/mejdunarodnie-otnosheniya-uchebnik/teoriya-mijnarodnih-vidnosin.html> (Accessed 17 March 2020).
7. Rapoport A. Konflikt in der vom Menschen gemachten Umwelt. Darmstadt. 1974. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=UMDEon8SutwC&pg=PA334&lpg=PA334&dq=Rapoport+A.+Konflikte+in+der+vom+Menschen+gemachten+Umwelt&source> (Accessed 18 March 2020).
8. Bernadsky, B.V. (2012), International conflicts. Kyiv. URL: http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/mignar_konfl.pdf (Accessed 18 March 2020).
9. Streltsov, E.L. (2014), Due to the issue of the nature and types of international conflicts. URL: http://law.nau.edu.ua/images/Nauka/Naukovij_jurnal/2014/statji_n4-33_2014/28.PDF (Accessed 18 March 2020).
10. Beskorovainy, S. Ya. (2014), The types of armed conflicts and their legal regulation. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jnn_2014_3_14 (Accessed 18 March 2020).
11. Kostenko, G.F., The types of military conflicts and their classification. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nvdau_1999_2_10.pdf (Accessed 18 March 2020).
12. Kalchenko, T.V. (2005), The global development problems // *Ekonomi`chna i`ntegraczi`ya i` global`ni` problemi suchasnosti`*. URL: <https://library.if.ua/book/121/8048.html> (Accessed 18 March 2020).
13. Bondarenko, O.H. and Bondarenko, Ya.O. (2020), Theoretical foundations of public administration in the field of international relations for conflict solution // *Elektronne naukove vydannia "Publichne administruvannia ta natsionalna bezpeka"*. # 6. URL: <https://doi.org/10.25313/2617-572X-2020-6>. (Accessed 27 August 2020).

14. Charter of the United Nations. 1963. URL: http://www.un.org.ua/images/UN_Charter_Ukrainian.pdf. (Accessed 19 March 2020).
15. Allin, D. (2002), Crisis management. NATO Review. Kyiv. URL: https://www.nato.int/docu/review/pdf/i4_uk_review.pdf (Accessed 19 March 2020).
16. Koppel, O.A. and Parkhomchuk, O.S. (2001), International systems // Svitova polityka. 224 p.
17. Shved, I. World integration as a condition for solving modern global problems (in the context of the Russian-Ukrainian conflict). URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/28229/1/012-047-052.pdf>. (Accessed 01 May 2020).
18. Tanner, F. (2000), Conflict Prevention and Conflict Resolution: The Limits of Multistakeholder Participation // Mezhdunarodnii zhurnal Krasnoho Kresta. Vol. 839. URL: <https://www.icrc.org/ru/doc/resources/documents/misc/57jqj2.htm>. (Accessed 05 May 2020).